

**Tammy Heflebower,
Jan K. Hoegh &
Phil Warrick**

A SCHOOL LEADER'S GUIDE TO STANDARDS-BASED GRADING

Marzano Research, Bloomington USA,
2014., 124 str.

Autori u suradnji s Mitzi Hoback, Margaret McInteer i Bev Clemens 2014. godine izdaju knjigu pod nazivom: *Uvođenje u sustav ocjenjivanja temeljen na standardima*. Knjiga se temelji na četrdesetgodišnjem istraživanju obrazovanja koja provodi dr. Robert J. Marzano. Svoja istraživanja, Marzano kombinira s kontinuiranim akcijskim istraživanjima u svim glavnim područjima školovanja kako bi se osigurale učinkovite, pristupačne nastavne i rukovodeće strategije. Pružajući takvo sveobuhvatno istraživanje u praksi, Marzano, učiteljima i ravnateljima nudi alat koji im je potreban kako bi postigli potpun i izravan napredak u učenikom postignuću, a učenicima se pruža učinkovita povratna informacija. Ovaj vodič ne samo da artikulira značajna istraživanja podupirući sustav ocjenjivanja temeljen na standardima kao ispravan, točan i učinkovit način da se zabilježe akademske snage i slabosti nego s čitateljima dijeli primjenjive nastavničke anegdote tijekom uvođenja njegovih komponenti. Autori detaljno opisuju proceduralne procese neophodne za implementaciju sustava. Nakon što se praktično iskoristi ovaj resurs koji je baziran na istraživanju ravnatelji i učitelji će moći: razlučiti razliku između sustava ocjenjivanja temeljenog na standardima i onog koji se poziva na standarde; dobiti uvid u iskustva drugih nastavnika koji koriste sustav ocjenjivanja temeljen na standardima; prepoznati razloge za uvođenje sustava ocjenjivanja temeljen na standardima; uočiti prednosti i izazove implementacije tog sustava; odrediti strategije kako bi se osiguralo da ocjene sigurno budu odraz učenikovih slabosti i snaga; poboljšati učenikov napredak kroz značajno, mjerljivo i točno izvještavanje.

Knjiga je napisana ne engleskom jeziku, sadržajno je podijeljena u 6 poglavlja: 1. Uvod u sustav ocjenjivanja temeljen na standardima; 2. Prioritetni standardi i ljestvica vještina; 3. Učinkovite procjene; 4. Značajnost ocjene; 5. Ocjenjivanje učenika s posebnom potrebom i 6. Rukovođenje.

U prvom poglavlju knjige pod naslovom, *Uvod u sustav ocjenjivanja temeljen na standardima* objašnjava se ključna razlika između sustava ocjenjivanja koji se poziva na standarde (*standards-referenced*), što je u suprotnosti sustavu ocjenjivanja temeljenom na standardima (*standards-based*). Sustav koji se poziva na standarde Grant Wiggins (1993,1996) i Marzano (2010) opisuju kao sustav u kojem učitelji daju povratnu informaciju učenicima o njihovim vještinama i razinama postignuća izraženim ocjenama, a koja su definirana standardom. Suprotno tomu, sustav ocjenjivanja temeljen na standardima, opisuje se kao sustav ocjenjivanja uz izvještavanje. On pak opisuje napredak učenika u odnosu na standarde u kojem učenik može pokazati svoje vještine i odmah prijeći na višu, izazovniju razinu standarda. Autori naglašavaju kako mijenjanje sustava ocjenjivanja može biti najbolje sredstvo za rješavanje višestrukih problema. U prilog tome govore i mnoge studije koje su pokazale da učitelji istih predmeta, na istim razinama pa čak i istim školama, imaju različite kriterije u dodjeli ocjena za učenike. Ukratko je opisan i sustav ocjenjivanja temeljen na standardima iz ravnateljeve i studentske perspektive gdje se također navodi da bi uvođenje takvog sustava ocjenjivanja značilo pomoći učenicima da lakše shvate što točno trebaju napraviti kako bi svladali svaki stupanj ocjene dok su bili u procesu učenja i kako mogu surađivati međusobno kako bi dostigli svoje ciljeve.

Drugo poglavlje *Prioritetni standardi i ljestvica vještina* jasno definiraju i raščlanjuju što učenik treba znati i biti sposoban napraviti kao rezultat učenja. Predstavljen je proces koji ravnatelji trebaju koristiti kako bi potaknuli i uključili učitelje u sam proces te zajedničkim snagama odredili standarde i ljestvicu vještina za te prioritetne standarde. U proces su uključeni timovi uči-

telja koje odabire ravnatelj na temelju prijave. Ako timovi već postoje tada se zaobilazi proces prijave, što ima i svoje nedostatke jer ti postojeći timovi zbog prijašnjeg rada mogu reviziju smatrati nepotrebnom. U timove se uključuju i članovi za specifična sadržajna područja, predstavnici drugih škola i učitelji za posebne potrebe i nadarene učenike. Formirane timove ravnatelji usmjeravaju kroz proces prioritiziranja standarda. To su oni koji su određeni kao najvažniji za određeni razred, sadržajno područje ili smjer. Prije početka prioritizacije ravnatelji i učitelji raščlanjuju koji se kriteriji trebaju uzeti u obzir kod razvijanja standarda i donose konačnu odluku koji su prioritetni, a koji ne. Nadalje, ravnatelji su ti koji raspoređuju vrijeme i prostor za obavljanje posla i naposljetku koriste proces kako bi pomogli učiteljima u stvarnoj prioritizaciji. Proces prioritizacije odvija se kroz 4 koraka; analiziranje dokumenata o standardima kako bi se utvrdio bitan sadržaj; odabir početnih prioritetnih standarda i vođenje bilješki; razvrstavanje prioritetnih standarda iz bilješki po temama, te pregled završnih kategorije zbog praznina ili znanja i vještina koje nedostaju. Kada su timovi odredili prioritetne standard, tada se stvara ljestvica vještina koja artikulira napredak učenja za svaki prioritetni standard. Napredak se učenja opisuje kako se razvija učenikova sposobnost razumijevanja teme tijekom vremena. Timovi imaju zadatak pregledati cijeli set ljestvica za razredni smjer. Pregled se radi pomoću formulara na temelju čijih povratnih informacija učitelji rade prepravke. Nakon toga učitelji mogu svrstavati materijale i resurse za prioritetne standarde i ljestvice vještina te proširiti informacije svim djelatnicima. Kada je standard prioritiziran i ljestvica vještina osmišljena, tim učitelja može dizajnirati zajedničke procjene koje mjere učenikovo dostignuće i napredak na svakom standardu.

O *Učinkovitim procjenama* govori treće poglavlje. Svrha procjene u učionici služi za informiranje učitelja i poboljšanje učenja, nikako sortiranje i odabir učenika ili pravdanje ocjene. *The Educational Testing Service (2003)* objašnjava da bi procjena trebala dati jednako pravo svim učenicima da

pokažu što znaju i što su sposobni napraviti. Učinkovita procjena dopušta nastavnicima kontinuirano i točno praćenje učenikova postignuća. Heflebower (2009) je zabilježio da proces skupljanja, analiziranja i sintetiziranja informacija o učenicima pomaže učiteljima u razumijevanju i opisivanju njihova postignuća. Procjena je neophodan element u procesu učenja. Izdvojene su tri: nametljiva, nenametljiva i procjena izazvana od strane učenika. Prije nego se može stvoriti učinkovita i kvalitetna procjena, učitelji trebaju shvatiti način na koji učenici razmišljaju i razumiju određenu materiju. Kao jedan od načina koji mogu koristiti navodi se izrada nove procjene. Anne Lewis (1996) predložila je da učitelji budu centar aktivnosti procjena - da ih oni provode, vrednuju i raspravljaju o standardima učenikog rada s kolegama, roditeljima i učenicima. U protivnom, nedovoljno razvijene procjene dovest će do toga da budu izvor frustracije i smetnje. Drugi je da se koriste postojećim procjenama procesom vraćanja unazad pregledom mapa (*backmapping*). Taj proces obično uključuje dodavanje više specifičnih nivoa procjena ili odbacivanje nekih postojećih stavki procjena. Poradi lakšeg obavljanja posla procjene se mogu dijeliti s timom, tzv. zajedničke procjene. One su tipično nametljive jer uvjeti za procjenu (količina vremena, upute, broj i vrsta primjera) moraju biti isti od jednog do drugog učitelja. U stvaranju zajedničkih procjena, timovi učitelja planiraju koliko će stavki biti uključeno u svaku razinu postignuća. Tada svaki učitelj u timu stvara stavke kako bi pridonio zajedničkoj procjeni. Sljedeći je korak nakon procjene vodič za bodovanje koji je važna stavka visokokvalitetne procjene, osobito zajedničke, jer one osiguravaju pravednost u praksama procjenjivanja, osiguravaju pouzdana tumačenja informacija o procjenama i omogućuju više dosljednosti u administraciji i bodovanju. Cilj je kvalitetne procjene dobiti informacije od učenika o njegovom putovanju prema usvajanju prioritetnog standarda. Potrebno je pružiti mogućnost ponavljanja zadataka jer ponovna procjena omogućava učenicima da nastave to putovanje ako pogriješe u dostizanju usvajanja prilikom inicijalne procjene.

Četvrto poglavlje *Značajnost ocjene* osvrće se na ispravnost i dosljednost u dodjeli ocjena, koje se kao takve mogu dodijeliti uz korištenje ljestvica vještina i različitih procjena temeljenih na prioritetnim standardima. To znači da nije važno kojeg učitelja učenik ima, jer svi koriste iste procjene i ljestvice vještina, te time imaju ista očekivanja za stručnost. Kada svaki učitelj koristi iste kriterije za dodjeljivanje ocjena, učenik dobiva dosljednu poruku o tome što se od njega očekuje. Kako bi se iskoristile ove prednosti, škole trebaju koristiti zajedničke ljestvice vještina i procjene pri dodjeljivanju ocjena. Potrebno je s navedenim upoznati roditelje i učenike kako bi shvatili novi sustav i promjene. Nakon što je sve prilagođeno ljestvici vještina (aktivnosti, zadaci i procjene) učitelji mogu učenicima dodijeliti rezultate temeljene na tome koliko se njihova izvedba podudara s razinom ljestvice vještina. Prije objavljivanja konačne ocjene učitelji trebaju koristiti sljedeće smjernice; ispitati učenikovu izvedbu na dodijeljenim zadacima i procjenama, davati veće značenje zadnjim informacijama iz cjeline, ako je potrebno, raspravljati o sadržajima s učenikom kako bi se dobio bolji uvid u učenikov proces učenja te ograničiti upotrebu nule. Smjernice pomažu učiteljima ocijeniti učenike točno i pošteno što je bolje nego samo izračunati prosječnu ocjenu. Ističe se potreba razdvajanja znanja od ponašanja, odnosno akademske od neakademske ocjena, koje se koriste u tradicionalnim sustavima. Tradicionalna praksa kombiniranja akademskih i neakademske faktora može napuhati ili ispuhati učenikovu ocjenu, proizvodeći broj koji znači različite stvari različitim učenicima, roditeljima i učiteljima. Za kraj je potrebno stvoriti izvještajni obrazac koji je u školama glavno oruđe za predočavanje učenikovih ocjena i napretka. Guskey je sumirao tri kriterija koja mogu biti uključena u izvještajni obrazac: kriterij proizvoda, kriterij procesa i kriterij napretka. Prilikom izrade izvještajnog obrasca bitna je lakoća interpretacije.

Peto poglavlje *Ocjenjivanje učenika s posebnom potrebom* objašnjava kako koristiti ljestvicu vještina u ocjenjivanju učenika koji su klasificirani kao drukčiji. Sjedinjene

Države definirale su nekoliko posebnih grupa u svrhu učenja i školstva. To uključuje učenike sa invaliditetom, učenike koji uče engleski, nadarene i talentirane učenike. Da bi se mogle dodijeliti ocjene koje imaju značenje takvim učenicima, učitelji stvaraju ljestvicu vještina koja objedinjuje prilagodbe i modifikacije. Prilagodbom se smatra promjena u prezentiranju informacija i u tome kako se od učenika tražilo da odgovore. Ona ne mijenja razinu vještina. Od učenika koji prime uslugu prilagodbe očekuje se ista razina vještina kao i učenika koji nisu primili uslugu prilagodbe. Prilagodba jednostavno dopušta učenicima da demonstriraju svoje znanje na način koji najbolje funkcionira za njih. Oni ne zahtijevaju poseban način ocjenjivanja. Za razliku od prilagodbe, modifikacije su promjene u očekivanjima učenikova školovanja i treba ih primijeniti samo na učenicima kojima su neophodne. I prilagodba i modifikacija se odnose za sve definirane grupe s posebnim potrebama. Ljestvica za takve učenike ima i složenija očekivanja od ljestvice vještina općeg obrazovanja.

Šesto, posljednje poglavlje *Rukovođenje*, predstavlja strategije koje ravnatelji koriste kako bi u svoje škole i mjesna područja osigurali uspješnu tranziciju tradicionalnih sustava ocjenjivanja na sustav ocjenjivanja temeljen na standardima. Za sprječavanje nedostatka vremena i resursa predložen je i opisan detaljan četverogodišnji tranzicijski plan. U prvoj su godini – kurikulum i komunikacija. Tri su ključna aspekta komunikacije; definiranje ciljeva i rezultata; razumijevanje situacijskih izazova, resursa i saveznika te osjetljivost prema interesnim skupinama, uključujući saveznike, skeptike i neistomišljenike. Neki od opisanih pristupa za kvalitetan razvoj u komunikaciji jesu: govor u dizalu (*Elevator Speech*), govor u automobilu (*Cab – Ride Speech*) i govor - zaglavljani u zračnoj luci (*Stuck-in-the-Airport Speech*). U drugoj godini je potrebno izgraditi kapacitet. Fullan (2008) za izgradnju kapaciteta podrazumijeva kompetencije, resurse i motivaciju. Specifične aktivnosti koje ravnatelji mogu uključiti u izgradnju kapaciteta jesu: sastavljanje tima za vođenje, otkrivanje trenutnih uvjerenja i stavova o ocjenjivanju, uspostavljanje skupine izviđača, imenova-

nje konzultanata i obrazovanje odbora za edukaciju. Treća godina smatra se pogodnom da se službeno i formalno objavi vrijeme tranzicijskog postupka, uvedu novi izvještajni obrasci, uključe roditelji i osoblje za tehnologiju. Kontinuitet vodstva važna je komponenta četvrte godine. Komunikacija se nastavlja sa svim sudionicima i uvode se treninzi za nove učitelja koji nisu upoznati sa sustavom ocjenjivanja temeljenim na standardima. Tim za vodstvo razvija protokol za njihovo podučavanje. Svaka škola prije početka školske godine upoznaje novu grupu učitelja sa sustavom ocjenjivanja. Nakon toga novi se učitelji testiraju kako bi se odredila njihova razina razumijevanja te im se dodjeljuje mentor koji vodi kroz sustav. Mentor pregledava procjenu novog učitelja zajedno s njim i na sva njegova pitanja odgovora primjerima iz prakse. Suradnički timovi mogu pružiti potporu novim učiteljima s već usvojenim praksama, kao što su timska politika ocjenjivanja i već osmišljene procjene.

Knjiga je dobar vodič za početak promjena u sustavu ocjenjivanja. Poglavlja su tako obrađena da vrlo praktično uvode čitatelja u to kako započeti proces promjena te kako ga nakon uvođenja dosljedno i stalno provoditi. S obzirom na način objašnjavanja pojmova i samoga pristupa problemu s kojim se sustav obrazovanja susreće, može se zaključiti da su probleme rješavali i vodili stručnjaci praktičari. Knjigu svakako treba preporučiti svim sudionicima uključenima u sustav odgoja i obrazovanja kako bi s drugog aspekta spoznali važnost ocjenjivanja kao i njezinu svrhu.

Dragana Turić